

KS. JERZY KOPEREK

Instytut Nauk o Rodzinie i Pracy Socjalnej KUL

KATARZYNA ZIELIŃSKA-KRÓL

Instytut Nauk o Rodzinie i Pracy Socjalnej KUL

SPRAWOZDANIE Z IV MIĘDZYNARODOWEJ KONFERENCJI
NAUKOWEJ Z CYKLU *HOMO HOMINI*
„SPÓŁDZIELNIE SOCJALNE. TEORIA I PRAKTYKA”
Lublin, KUL, 20 listopada 2013 roku

Dnia 20 listopada 2013 r. na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II w Lublinie odbyła się IV Międzynarodowa Konferencja Naukowa z cyklu *Homo Homini* – „Spółdzielnie socjalne. Teoria i praktyka”. Organizatorzy konferencji zaprosili prelegentów z Polski i zagranicy, m.in. ze Słowacji, Białorusi i Belgii. Program wystąpień był bardzo obszerny, zawierał przemówienia bardzo bogate naukowo, przekazujące istotne i bardzo ważne treści.

W programie konferencji zostały przewidziane: sesja główna, trzy równoległe sesje tematyczne oraz sesja końcowa zatytułowana „Dobre praktyki”.

Konferencję rozpoczynała sesja główna, podczas której zaproszeni goście wprowadzili uczestników w zagadnienia teoretyczne, związane z ustawodawstwem i funkcjonowaniem spółdzielni socjalnych w perspektywie Polski oraz ich alternatyw na Słowacji. Moderatorem sesji głównej był ks. dr hab. Jerzy Koperek, prof. KUL. Pierwszym prelegentem była dr hab. Katarzyna Głąbicka, prof. Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego w Radomiu. Temat jej wystąpienia brzmiał: *Od spółdzielni socjalnej do przedsiębiorstwa społecznego – czas na zmiany*.

Następnie zebrani na konferencji wysłuchali referatu pt. *Spółdzielnia socjalna osób prawnych i jej oddziaływanie na społeczność lokalną – aspekty prawne*, który został wygłoszony przez dr Barbarę Godlewską-Bujok, współautorkę komentarza do ustawy o spółdzielniach socjalnych z 2012 r. Trzecim prelegentem był ks. prof. dr hab. Jarosław Koral oraz mgr Małgorzata Ziemkiewicz, którzy wygłosili referat *Stan i perspektywy spółdzielni socjalnych w województwie pomorskim. Raport z badań*. Prelegenci reprezentowali Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Sesję główną zamknęło wystąpienie dra Františka Drozda z Katolickiego Uniwersytetu w Ružomberku na Słowacji, który wygłosił wykład na temat *Doradztwo socjalne w usługach społecznych*”.

Pierwsza sesja tematyczna nosiła temat „Spółdzielnie socjalne – podstawy społeczno-prawne (od postulatów spółdzielczych do rozwoju społeczeństwa obywatelskiego)”. Moderatorem sesji był ks. dr Jarosław Jęczeń z katolickiego Uniwersytetu

Lubelskiego Jana Pawła II. W skrócie przedstawił tematykę, która zostanie zaprezentowana. Czas przewidziany na wygłoszenie prezentacji był ograniczony do 30 minut dla każdego z prelegentów. Sesja trwała od godziny 11.20 do godziny 12.50.

Pierwszą prezentację, pt. *Rola sektora pozarządowego w promocji przedsiębiorczości społecznej*, wygłosiła dr Maria Gagacka z Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego w Radomiu. Pani prelegent przedstawiła następujące zagadnienia:

- ♦ przedsiębiorczość społeczna jako nowa dyscyplina badawcza;
- ♦ praktyka społecznej przedsiębiorczości;
- ♦ instytucjonalizacja społecznej przedsiębiorczości;
- ♦ źródła przedsiębiorczości społecznej;
- ♦ ramy odniesienia dla przedsiębiorczości społecznej: polityka aktywizacji, wielosektorowa polityka społeczna, ekonomia społeczna;
- ♦ ramy teoretyczne ujmowania istoty przedsiębiorczości: lokowanie teorii przedsiębiorczości, ujmowanie w kategoriach nowego fenomenu o charakterze interdyscyplinarnym.

Kolejnym prelegentem, reprezentującym Uniwersytet Łódzki, był mgr Michał Sobczak, który zaprezentował temat *Potencjał rozwojowy spółdzielni socjalnych*.

Przedstawił następujące zagadnienia:

- ♦ identyfikacja czynników rozwoju spółdzielni socjalnych;
- ♦ identyfikacja barier upowszechniania spółdzielni socjalnych;
- ♦ sprawdzenie w jaki sposób spółdzielnie socjalne wywiązują się z ustawowego celu, który mają spełniać;
- ♦ ukazanie mocnych (np. równomierny rozwój spółdzielni socjalnych, przyrost zatrudnienia) i słabych (np. niedostateczna wiedza o obowiązkach związanych z tworzeniem funduszy spółdzielni, nierównomierna aktywność członków w działalności) stron sektora spółdzielni socjalnych;
- ♦ problemy spółdzielni socjalnych: problemy kapitałowe, problemy formalno-prawne, braki doświadczenia, problemy natury psychologicznej, nieuczciwa konkurencja;
- ♦ wsparcie dla spółdzielni: dotacje z funduszu pracy, dotacje z funduszy europejskich, grant, refundacje PFRON, nagroda w konkursie na przedsiębiorstwo społeczne roku etc.;
- ♦ czynnik sukcesu i podejmowane w ich ramach działania przez spółdzielnie socjalne.

Kolejnymi prelegentami w sesji byli ks. dr hab. Jerzy Koperek, prof. KUL, kierownik Katedry Życia Społecznego Rodziny, i dr Adam Koperek, reprezentujący Społeczną Akademię Nauk w Łodzi. Wygłoszony został referat na temat *Zasady funkcjonowania spółdzielni socjalnych w Polsce (na podstawie ustawy o spółdzielniach socjalnych)*.

Podjęta problematyka dotyczyła zagadnień prawnych ukazujących:

- ♦ prawne możliwości zakładania spółdzielni socjalnych przez osoby wymienione w Ustawie o spółdzielniach socjalnych, np. osoby bezrobotne, niepełnosprawne, osoby prawne (organizacje samorządowe, pozarządowe, kościelne),

- ♦ cele spółdzielni socjalnej: społeczna i zawodowa reintegracja jej członków,
- ♦ zakres statutowej działalności spółdzielni socjalnej,
- ♦ zasady członkostwa w spółdzielni socjalnej,
- ♦ zastosowanie przepisów o rachunkowości: określenie przychodów, kosztów i podziału nadwyżki bilansowej spółdzielni socjalnej,
- ♦ prawne aspekty likwidacji spółdzielni socjalnej.

Ostatnim prelegentem biorącym udział w tej sesji tematycznej była mgr Lidia Węsierska-Chyc z Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, która wygłosiła prezentację na temat *Czy spółdzielnia socjalna osób prawnych jest przedsiębiorstwem społecznym?* Temat został przedstawiony w sposób obszerny. Ukazano ważne aspekty podjętej problematyki, wyjaśniając modele wsparcia, cele społeczne, a także kryteria ekonomiczne. Swoim przedstawieniem Prelegentka uzupełniła wystąpienia swoich poprzedników, dając przy tym wspaniały efekt końcowy.

Podsumowanie sesji naukowej dotyczącej spółdzielni socjalnych dokonał ks. dr Jarosław Jęczeń, zapraszając jednocześnie na przerwę kawową i do dalszego uczestnictwa w konferencji.

Temat drugiej sesji tematycznej brzmiał „Spółdzielnie socjalne – aspekty unijne i regionalne (od standardów Unii Europejskiej do działań samorządowych)”. Moderatorem tej sesji była dr Agnieszka Zaborowska z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Jako pierwszą do wystąpienia zaprosiła dr Monikę Klimowicz z Uniwersytetu Wrocławskiego, która wygłosiła referat pt. *Rola i znaczenie przedsiębiorstw społecznych w realizacji społeczno-gospodarczych celów Unii Europejskiej*. W swoim wystąpieniu poruszyła takie zagadnienia jak:

- ♦ Ewolucja znaczenia przedsiębiorczości społecznej w Europie;
- ♦ Przedsiębiorstwa społeczne w Unii Europejskiej;
- ♦ Cele społeczno-gospodarcze Unii Europejskiej
- ♦ Znaczenie przedsiębiorstw społecznych w realizacji Strategii „Europa 2020”

Autorka referatu podkreśliła, że rola gospodarki społecznej w rozwoju społeczno-gospodarczym w Europie nabiera istotnego znaczenia, uzyskując status fundamentu europejskiego modelu społecznego. Stało się zatem oczywiste, że gospodarka społeczna jako całość pełnić będzie niezbędną funkcję w budowaniu solidarnej Europy, a jednocześnie może przyczynić się do realizacji priorytetów inteligentnego i zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu. Wystąpienie to było doskonałym wstępem do rozważań w kontekście gospodarki społecznej w krajach Unii Europejskiej.

Drugim prelegentem był dr Michał Kubiak z Uniwersytetu Gdańskiego. Wygłosił on referat pt. *Rozwój ekonomii społecznej w województwie pomorskim na przykładzie spółdzielni socjalnych*. Celem wystąpienia było przedstawienie identyfikacji funkcjonujących na terenie województwa pomorskiego spółdzielni socjalnych, a także uwarunkowań oraz problemów, które mają wpływ na ich działalność. Autor dokonał ciekawej analizy spółdzielczego rynku pracy z uwzględnieniem wskaźników statystycznych. Ponadto zostały przybliżone główne profile działania spółdzielni socjalnych,

podmioty odpowiedzialne za ich organizację, sposoby pozyskiwania klientów, główne problemy, z jakimi borykają się działające podmioty, oraz określenie odbiorców usług.

Kolejnym prelegentem była mgr Jurina Rusnáková z Uniwersytetu Konstantyna Filozofa w Nitrze, której wykład nosił tytuł *Terénna sociálna práca s rómskou rodinou* (Praca socjalna w terenie z rodziną Romów).

Sesję tematyczną II zamknął wykład dr Marty Kozak z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II w Lublinie. Prelegentka wygłosiła referat *Rola pracownika socjalnego w tworzeniu spółdzielni socjalnych. Możliwości i bariery*, poruszając takie zagadnienia jak:

- ♦ cele i zadania pomocy społecznej, ich związek z ekonomią społeczną,
- ♦ spółdzielnie socjalne jako forma wspierania integracji i aktywizacji klientów pomocy społecznej,
- ♦ konieczność dobrego przygotowania pracowników socjalnych do stosowania aktywizujących form pomocy
- ♦ role pracownika socjalnego, w tworzenia spółdzielni socjalnych (inicjatora, koordynatora, konsultanta, animatora nauczyciela, pośrednika, doradcy).
- ♦ determinanty skuteczności działań pracowników socjalnych.

Sesja tematyczna III nosiła tytuł „Spółdzielnie socjalne – aktywizacja zawodowa osób w kontekście ekskluzji i inkluzji społecznej”. Jej moderatorem była dr Katarzyna Zielińska-Król z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Jako pierwsza wystąpiła z referatem mgr Teresa Misina z Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie. Prelegentka, poza pracą naukową, udziela się w Stowarzyszeniu Na Rzecz Rozwoju Psychiatrii i Opieki Środowiskowej w Krakowie Laboratorium Cogito Sp. z o.o. Bardzo ciekawe omówienie historii Laboratorium Cogito Sp. z o.o. otworzyło sesję, w której goście mieli możliwość wysłuchać doświadczeń osób zajmujących się w sposób bezpośredni tworzeniem i funkcjonowaniem spółdzielni socjalnych. Autorka wygłosiła referat *Od Zakładu Aktywności Zawodowej do Spółdzielni Socjalnej. Dobre praktyki tworzenia przedsiębiorstw społecznych jako odpowiedź na potrzebę włączenia społecznego osób po kryzysach psychicznych*.

Kolejnym prelegentem był ks. dr Tadeusz Pajurek, który wygłosił referat pt. *Adaptacja zawodowa osób z zaburzeniami psychicznymi na przykładzie Zakładu Aktywności Zawodowej Misericordia*. Wystąpienie, uzupełnione bardzo bogatą prezentacją, pokazującą wielorakie obszary działalności ZAZ Misericordia, było niezwykle ważnym wkładem w poruszaną podczas sesji tematykę. Autor omówił szeroki zakres kompleksowego systemu wsparcia realizowanego w Stowarzyszeniu Misericordia na rzecz osób niepełnosprawnych, formy zatrudniania, wachlarz wykonywanych działań oraz różne formy współpracy z organizacjami zagranicznymi. W swoim wystąpieniu Autor poruszył takie zagadnienia jak:

- ♦ ekonomia społeczna,
- ♦ podstawy prawne zatrudniania osób niepełnosprawnych w Polsce,
- ♦ środki finansowe i ich źródła w odniesieniu do zatrudniania osób niepełnosprawnych,

- ♦ korzyści płynące z zatrudnienia osób niepełnosprawnych w odniesieniu do pracownika i pracodawcy,
- ♦ problemy w zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z perspektywy pracodawcy.

Mgr Anna Mazur z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II zaprezentowała referat pt. *Praca socjalna – aktywizacją osób wykluczonych społecznie*, w którym zostały poruszone takie zagadnienia jak:

- ♦ kontrakt socjalny,
- ♦ prace społecznie użyteczne oraz ich efekty,
- ♦ Klub integracji społecznej,
- ♦ model OSL, który ukierunkowany jest na wzmacnianie mieszkańców, tworzenie sieci współpracy lokalnych struktur celem przygotowania ich do wspierania rozwoju danej społeczności, jej zdolności do rozwiązywania problemów, tworzenie środowiska zmiany oraz budowanie potencjału zarówno całej społeczności, jak i grup wchodzących w jej skład,
- ♦ efekty pracy metodą OSL.

Następnym prelegentem w tej sesji był ks. mgr Witalij Dobrołowicz z Caritas Białoruś, który wygłosił referat pt. *Formy integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Doświadczenie białoruskie*. Uczestnicy konferencji mieli okazję zapoznać się z sytuacją pomocową wobec osób zagrożonych wykluczeniem społecznym na Białorusi. Prelegent omówił sytuację prawną, podmioty działające na rzecz osób wykluczonych oraz alternatywne modele wsparcia funkcjonujące w obszarze wspomagania osób potrzebujących.

Zupełnie inną perspektywą pracy z osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym podzielił się mgr Marian Puszcza z Akademii Obrony Narodowej w Warszawie, wieloletni pracownik Aresztu Śledczego w Zamościu. Wygłosił on referat pt. *Uwarunkowania pracy penitencjarnej w aspekcie readaptacji społeczno-zawodowej więźniów*. W swoich rozważaniach dotykał ważnego problemu pracy penitencjarnej w kontekście przyszłej readaptacji społeczno-zawodowej więźniów. Wykazał, że pomyślne skutki w tym względzie są probierzem skutecznego osiągnięcia celów wykonywania kary pozbawienia wolności. W procesie tym istotne miejsce zajmuje praca i zatrudnienie skazanych, ich edukacja, a także oddziaływania o charakterze psycho-profilaktycznym. Aby nastąpiła optymalizacja zakładanych i realizowanych celów, konieczne są zmiany w zakresie organizacji więziennictwa oraz taki model wsparcia społecznego, by misja więziennictwa w najwyższym stopniu odpowiadała oczekiwaniom społecznym.

Ks. dr hab. Witold Janocha z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II wygłosił referat pt. *Rola spółdzielni socjalnych w procesie inkluzji społecznej*. Autor poruszył takie zagadnienia jak:

- ♦ podmioty ekonomii społecznej,
- ♦ spółdzielnie socjalne – pojęcie i zasady funkcjonowania,
- ♦ zakres funkcjonowania oraz podmioty spółdzielni socjalnych,

- ♦ wsparcie finansowe spółdzielni socjalnych,
- ♦ formy działania oraz funkcje spółdzielni socjalnych na rzecz reintegracji społecznej i zawodowej,
- ♦ zasada readaptacji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem w odniesieniu do *Ustawy o spółdzielniach socjalnych* z 2006 r.

Ostatni referat, pt. *Analiza funkcjonowania spółdzielni socjalnych w polskiej przestrzeni ekonomicznej*, wygłoszony został przez dr Katarzynę Zielińską-Król z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Autorka przedstawiła aktualny stan funkcjonowania spółdzielni socjalnych w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem takich zagadnień jak:

- ♦ statystyka liczbowa działających spółdzielni socjalnych w poszczególnych województwach,
- ♦ formy i zakres działania spółdzielni socjalnych,
- ♦ statystyka co do okresu funkcjonowania spółdzielni socjalnych,
- ♦ główne podmioty tworzące spółdzielnie socjalne,
- ♦ główni beneficjenci spółdzielni socjalnych w Polsce,
- ♦ główni odbiorcy usług i dóbr świadczonych przez spółdzielnie socjalne,
- ♦ działalność Ogólnopolskiego Związku Rewizyjnego Spółdzielni Socjalnych oraz Krajowej Rady Spółdzielczej.

W ostatniej sesji „Dobre Praktyki”, moderowanej przez dr Martę Kozak, swoje osiągnięcia prezentowały konkretne spółdzielnie socjalne. Organizatorzy konferencji zadbali o zróżnicowane grono przedstawicieli wielu aktywnie działających podmiotów z okolic Lublina i nie tylko, takich jak:

- ♦ Spółdzielnia Socjalna Progres, zajmująca się rękodziełem artystycznym;
- ♦ Spółdzielnia Socjalna Vita Solis, specjalizująca się w cateringu, fryzjerstwie, drobnych usługach kosmetycznych;
- ♦ Przedsiębiorstwo Społeczne „Gospoda Jaskółeczka”, świadcząca usługi z zakresu gastronomii, zajmująca się obsługą klientów indywidualnych, przygotowaniem imprez okolicznościowych (m.in. wesel), cateringiem;
- ♦ Platforma Aktywności, która jest spółdzielnią wielobranżową: wykonuje zlecenia z branży cukierniczo-piekarniczej, budowlano-remontowej, rehabilitacyjnej, handlowej (m.in. prowadzi sklep harcersko-turystyczny);
- ♦ Zamojska Spółdzielnia Socjalna, która oferuje szkolenia finansowane ze środków unijnych, jak i szkolenia komercyjne, a także świadczy usługi poligraficzne;
- ♦ Spółdzielnia Socjalna EMAUS, której domeną jest produkcja i usługi w zakresie rzemiosła tradycyjnego.

Sesja „Dobre praktyki” okazała się niezwykle żywą i interesującą wymianą myśli, doświadczeń i pomysłów.

Konferencja została podsumowana i zakończona przez osoby reprezentujące uniwersytety, które były organizatorami wspomnianej inicjatywy. Na zakończenie głos zabrali: ks. dr hab. Witold Janocha, prof. KUL z Katolickiego Uniwersytetu Lubel-

skiego Jana Pawła II, ks. prof. dr hab. Jarosław Koral z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie oraz dr hab. Małgorzata Duda, prof. UPJPII z Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie.

BERNADETA LELONEK-KULETA
Instytut Nauk o Rodzinie i Pracy Socjalnej KUL

SPRAWOZDANIE Z WIZYTY SZKOLENIOWEJ
W RAMACH PROGRAMU „ERASMUS+”
W INSTYTUCIE NAUK O RODZINIE
UNIwersytetu KATOLICKIEGO W LYONIE
27-30 stycznia 2015 roku

Od 1 stycznia 2014 r. program „Uczenie się przez całe życie” (wraz z jego programami sektorowymi) został zastąpiony programem Erasmus+, którego realizacja zaplanowana jest do 2020 roku. Głównym założeniem programu jest rozwijanie umiejętności jego uczestników – uczniów, nauczycieli i pracowników edukacji, zwiększanie ich szans na zatrudnienie, a także modernizacja systemów edukacji, szkoleń i wspierania młodzieży. Wsparcie finansowe w ramach programu Erasmus+ mogą otrzymywać instytucje i organizacje działające przede wszystkim w obszarze edukacji i szkoleń¹. Program umożliwia mobilność zagraniczną oraz tworzenie partnerstw (zwłaszcza międzysektorowych) na rzecz wzmocnienia innowacyjności i budowania wiedzy.

Trzy główne akcje w ramach programu Erasmus+ to:

Akcja 1: mobilność edukacyjna (wyjazdy w celach edukacyjnych),

Akcja 2: współpraca na rzecz innowacji i wymiany dobrych praktyk,

Akcja 3: wsparcie reform w obszarze edukacji.

Na poziomie szkolnictwa wyższego w ramach programu realizowane są głównie akcje 1 i 2. Akcja 1 obejmuje wyjazdy pracowników uczelni dwojakiemu rodzajowi: celem prowadzenia zajęć dydaktycznych na uczelni zagranicznej oraz w celach szkoleniowych.

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II jak co roku, także w roku akademickim 2014/2015, realizuje działania w ramach programu Erasmus+ skierowane

---

¹ Szczegółowe informacje o programie znaleźć można na stronie: <http://www.erasmusplus.org.pl>